

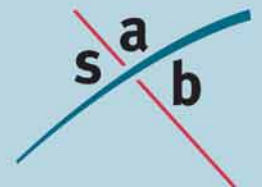
Flora- en faunarapportage

Winterswijk, verplaatsing korfbalclub WIKO

Gemeente Winterswijk

Datum: 16 oktober 2009

Projectnummer: 90659

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Planomschrijving	4
1.2	Wettelijk kader	6
2	Quick scan flora en fauna	9
2.1	Onderzoeksmethode	9
2.2	Gebiedsbescherming	9
2.3	Soortenbescherming	10
2.4	Conclusie	15
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	17
4	Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet	18
5	Voortoets / Oriënterende habitattoets	19
	Bijlage 1: Gegevens Natuurloket	
	Bijlage 2: Geraadpleegde bronnen	

1 Inleiding

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing is verkregen. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken. De flora- en faunarapportage is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

1. **Beschrijving** van beoogde plannen, ligging van plangebied, de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie en het **wettelijk kader**
2. **Quick scan Flora en fauna**. Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. Beschrijving van het **nader onderzoek**, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen**. Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied verminderd. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** op ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets**. Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van LNV wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

De onderzoeken in deze flora en faunarapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie paragraaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door de Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen aan (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De invoer van gegevens in de NDFF leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.1 Planomschrijving

Aan de Honesweg 2 te Winterswijk (gemeente Winterswijk, provincie Gelderland) is de verplaatsing van een korfbalvereniging WIKO beoogd.

Winterswijk ligt in een kleinschalig agrarische landschap. Het landschap wordt gedomineerd door agrarische weide- en akkergronden afgewisseld met houtwallen, singels en kleinschalige bosgebieden. Verder stromen door het landschap enkele beken en sloten. Het plangebied ligt ten noordwesten van Winterswijk in het agrarische landschap.

Het plangebied wordt in het noorden en oosten begrensd door agrarische gronden en boerderijen. Het zuiden wordt begrensd door het huidige sportpark Jaspers, op deze velden wordt verlichting toegepast. Bosschage en een erf begrenzen het plangebied in het westen. Het gehele plangebied wordt omgeven door bomenrijen, bestaande uit oudere zomereiken en Amerikaanse eiken. Door deze bomenrijen lopen in het noorden, zuiden en westen wandelpaden.

Figuur 1: Globale ligging plangebied (rood) (luchtfoto Google Earth)

Plangebied

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een verlicht hockeyveld, onverlicht oefenveld, onverharde parkeerplaats, kantine en kleedruimtes. Het gehele gebied maakt onderdeel uit van het sportpark Jaspers. In de huidige situatie wordt het plangebied intensief gebruikt door de sportverenigingen. In figuur 2 wordt een impressie van het plangebied en zijn omgeving gegeven.

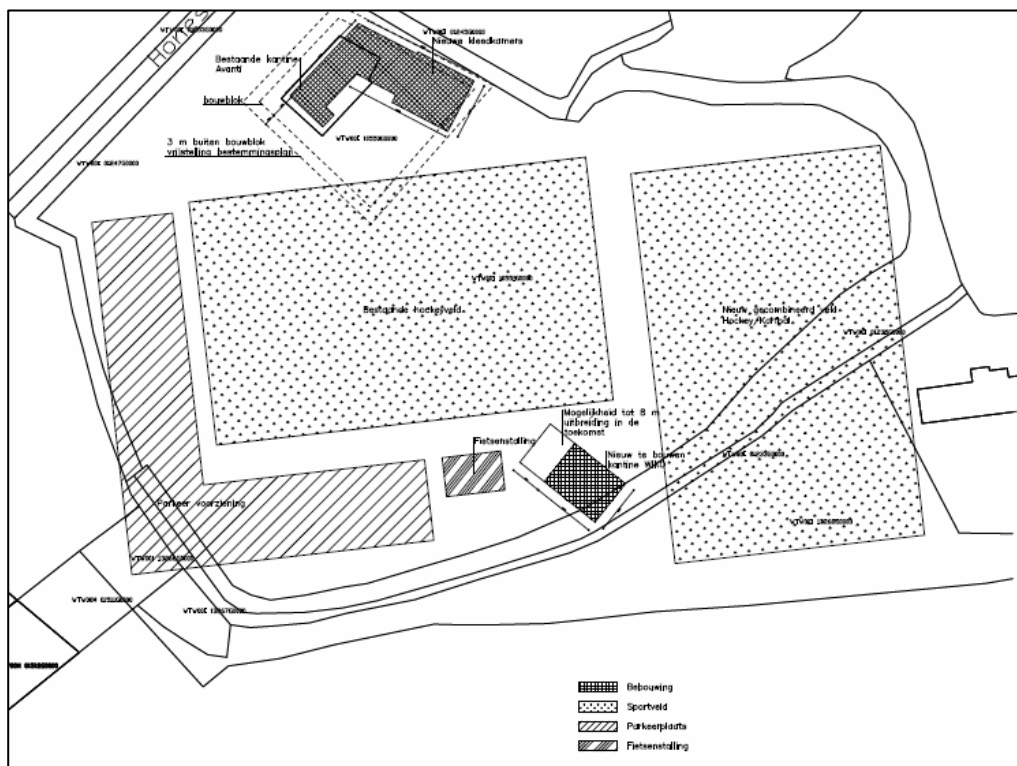

Figuur 2: Impressie van het plangebied (Foto's: SAB, 2009). Bomenrij ten zuidwesten (linksboven) en ten zuiden van het plangebied (rechtsboven), onverharde parkeerplaats (links midden), onverlicht oefenveld (linksonder) en kantine (rechtsonder).

Beoogde ontwikkelingen

De gemeente Winterswijk is van plan de korfbalvereniging WIKO te verplaatsen van de Morgenzonweg naar de Honesweg. Daar krijgt de vereniging een plaats naast hockeyvereniging Avanti en worden de kleedruimtes uitgebreid, een nieuwe kantine gerealiseerd en een fietsenstalling geplaatst. Daarnaast wordt ook een tweede kunstgrasveld met een lichtinstallatie gerealiseerd. Voor deze ontwikkeling zal het huidige oefenveld plaatsmaken voor een verlicht kunstgrasveld, de huidige kleedruimtes zullen verbouwd worden en voor de nieuwe parkeervoorziening zal een gedeelte van de zuidwestelijke bomenrij gekapt moeten worden. In figuur 3 is de toekomstige situatie weergegeven.

Door het toepassen van verlichting, verbouwing van de huidige kleedruimtes en het kappen van bomen zijn negatieve effecten op strikt beschermde soorten op voorhand niet uit te sluiten.

Figuur 3: Globale inrichting toekomstige situatie (BouwTeam Winterswijk, 2009)

1.2 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.2.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

1.2.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1 beschermingscategorie 1:

Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;

2 beschermingscategorie 2:

Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden. In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;

3 beschermingscategorie 3:

Voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75

van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹.

1.2.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop-, grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

¹ Door een uitspraak van de Raad van State is voor een ontheffingsaanvraag van soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn (onder andere vleermuizen) noodzakelijk het groot openbaar belang van het plan aan te tonen. In alle overige gevallen is het verkrijgen van een ontheffing wellicht niet mogelijk. De Raad van State heeft in haar uitspraak tevens bepaald dat voor vogels alleen nog ontheffing verkregen kan worden op grond van een belang dat staat in de Vogelrichtlijn. In de Vogelrichtlijn staat groot openbaar belang niet als belang genoemd. Het verkrijgen van een ontheffing voor vogelsoorten is hedendaags niet meer mogelijk.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

Het Natuurloket geeft in het kilometerhok waarbinnen het plangebied en haar invloedsgedebied is gelegen (245-444), het voorkomen van beschermde vaatplanten, zoogdieren, broedvogels en amfibieën weer (zie bijlage 1). Binnen het kilometerhok is geen enkele relevante soortgroep goed onderzocht. Omdat het plangebied maar een klein onderdeel uitmaakt van het betreffende kilometerhok en omdat de kwaliteit van de beschikbare Natuurloketgegevens in dit geval geen uitsluitel kan bieden, is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar de quick scan vooral te baseren op de biotoopinschatting door een ecooloog van SAB Arnhem B.V.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992), de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, et al., 1997), de verspreidingsgegevens van RAVON (www.ravon.nl) en de Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland (Spitzen, et al., 2007). De eerste drie bronnen vermelden gegevens per uurhokken (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. De laatste bron vermeldt gegevens per kilometerhok en is gedetailleerder. Bijlage 2 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 8 oktober 2009 heeft een ecooloog van SAB Arnhem B.V. het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter zijn hiervoor niet toereikend. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

2.2 Gebiedsbescherming

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied ligt op ruim 2.000 meter afstand ten westen van het plangebied. Het betreft het Natura 2000-gebied "Korenburgerveen". Tussen het beschermde gebied en het plangebied ligt al een verstorende provinciale weg en bossen, die eventuele verstorening beperken.

De toekomstige situatie wijkt niet af van de huidige situatie, het is en blijft een sportterrein. Gezien de afstand zijn negatieve effecten door het plaatsen van lichtmasten uit te sluiten op het beschermde gebied. Overige effecten worden gezien de kleinschalige en lokale ingreep en afstand niet verwacht. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn uit te sluiten. Een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt niet noodzakelijk geacht.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als onderdeel van de EHS ligt op een afstand van ruim 300 meter. Het betreft het grasland ten oosten van het waterzuiveringsstation. Dit gebied is aangewezen als Ecologische verbindingszone. Gezien de afstand en tussenliggende elementen (bossen, houtwallen en waterzuiveringsstation) zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten met de plannen op de EHS niet verwachten.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of versterking (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

2.3.1 Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn weinig potentiële natuurlijke groeiplaatsen voor beschermde plantensoorten aanwezig. Het grootste deel van het bestaat uit een intensief beheerd grasland dat in gebruik genomen wordt als sportveld, een hockeyveld en verhard terrein. De delen die niet intensief gebruikt worden betreffen bosschages rondom het plangebied. Op deze locatie zijn plantensoorten als Grote brandnetel, Paarse dovenetel, Zwarte toorts, Klein springzaad, Madeliefje, Wilde lijsterbes, Vlierbes en Meidoorn aangetroffen. Deze soorten zijn kernmerken voor een voedselrijk ecosysteem. Van een stabiel ecosysteem is geen sprake en bijzondere groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Strikt beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992), komen soorten als Egel (*Erinaceus europeus*), Bosspitsmuis (*Sorex spec*), Dwergspitsmuis (*Sorex minutus*), Huisspitsmuis (*Crocidura russula*), Mol (*Talpa europea*), Vos (*Vulpes vulpes*), Hermelijn (*Mustela erminea*), Bunzing (*Mustela putorius*), Wezel (*Mustela nivalis*), Ree (*Capreolus capreolus*), Woelrat (*Arvicola terrestris*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Aardmuis (*Microtus agrestis*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Dwergmuis (*Micromys minutus*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europeus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en Steenmarter (*Martes Foina*) voor in de omgeving.

Algemeen voorkomende soorten

Binnen het plangebied zijn ruige stukjes aanwezig in de bomenrij en het plangebied grenst aan het buitengebied. Vaste rust- en verblijfsplaatsen van algemeen voorkomende soorten als Egel (*E. europeus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europea*) en kleine marterachtigen zijn niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eer-

ste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfsplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

De Eekhoorn leeft bij voorkeur in naald- of gemengd bos, echter ook in loofbos, vooral in boszomen. Ook komt de soort voor in houtwallen, tuinen en parken in beboste omgeving. In verband met de afhankelijkheid van rijpe boomzaden is de leeftijd van het bos belangrijker dan de samenstelling (20 jaar en meer voor coniferen; 40 resp. 80 jaar voor eiken en beuken). Binnen het plangebied staan een aantal oude zomereiken die als voedselbron kunnen dienen voor eekhoorns. Van Amerikaanse eiken is bekend dat Eekhoorns de eikels niet opeten. De kap van Amerikaanse eiken heeft geen invloed op het leefgebied van eekhoorns. Tijdens het veldbezoek zijn geen nestlocaties van eekhoorns of individuen aangetroffen. Met de kap van enkele zomereiken zullen voedselbronnen verloren gaan. Gezien de aanwezigheid van voldoende overige zomereiken zal deze kap niet leiden tot aantasting van een belangrijk foerageergebied. Negatieve effecten op de Eekhoorn zijn niet te verwachten. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

Steenmarter

De Steenmarter komt volgens recente verspreidingsgegevens (Steenmarters in en om het huis, St. Landschapbeheer Gelderland, 2006) ook voor in en/of in de omgeving het projectgebied. De steenmarter is een soort die voorkomt in of nabij grote steden, dorpen en boerenerven, en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast. Binnen hun leefgebied kunnen ze tal van schuilplaatsen hebben in takkenhopen, boomholtes, dichte struwelen, op zolders en in kruipruimten; slechts een gering aantal wordt hiervan regelmatig gebruikt. Vaak huist steenmarter ook in ruimtes onder daken, een opening van 8 à 9 cm is daartoe voldoende. De soort klimt, zowel in bomen als tegen gevels en muren.

In het plangebied staat een kantine en kleedruimtes. De kleedruimtes worden voor de toekomstige plannen gesloopt om plaats te maken voor nieuwe kleedruimtes. Gezien het intensieve gebruik van de kleedruimtes en de afwezigheid van ongebruikte zolders worden vaste rust- en verblijfplaatsen van steenmarters niet verwacht in de gebouwen. Ook is dicht struweel niet aanwezig en zijn sporen van de soort niet aangetroffen. Negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen van steenmarters worden niet verwacht in het plangebied. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Overige strikt beschermde soorten worden gezien het intensieve gebruik van het plangebied en omgeving niet verwacht.

2.3.3 *Vleermuizen*

Volgens verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse vleermuizen (Limpens e.a., 1997), komen soorten voor in de omgeving als Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en Watervleermuis (*Myotis daubentonii*). Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast zijn soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winter-verblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de Gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enzovoort). Andere soorten als de Rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten en spleten en achter loshangende schors). De Watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

Gebouwbewonende soorten worden vooral aangetroffen onder dakpannen, in spouwmuren, op zolders, achter houten betimmering enzovoorts. In de huidige situatie staat binnen het plangebied enkele gebouwen. Deze gebouwen zijn opgebouwd uit enkelsteens muren en bedekt met een golfplaten dak. In de gebouwen zijn toegankelijke spouwmuren en gevelbetimmering afwezig. Ook is door de huidige verlichting van het hockeyveld veel licht aanwezig nabij deze gebouwen. Vleermuizen zijn erg gevoelig voor licht. Verwacht wordt dat de gebouwen in het plangebied niet gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Negatieve effecten op gebouwbewonende soorten worden niet verwacht.

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Voor de plannen wordt een gedeelte van de ten zuidwesten gelegen bosschages gekapt. Hierin staan enkele wat oudere zomereiken met een stamdoorsnede van > 30 cm. Deze bomen zijn visueel geïnspecteerd, waarbij holtes, spleten of loshangende schors niet is aangetroffen. Verwacht wordt dat deze bomen geen vaste rust- en verblijfplaats vormen voor boombewonende soorten, ook gezien de verlichte omgeving van de direct nabijgelegen sportvelden. Vleermuizen zijn nachtdieren en daarmee gevoelig voor verstoring door licht. Negatieve effecten op boombewonende soorten worden niet verwacht.

Vliegroutes

Soorten maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. Met het kappen van de bomen zal geen belangrijke vliegroutes aangetast worden, aangezien op deze locatie nog steeds een doorgaand groen element aanwezig is. Wel wordt verlichting toegepast op de nieuw te realiseren korfbalveld, in het oosten van het plangebied. Op deze locatie is in de huidige situatie geen verlichting aanwezig. De ten oosten, noorden en zuiden gelegen bomenrij kunnen als vliegroutes dienen. Indien extra verlichting toegepast wordt nabij deze bomenrij, bestaat de mogelijkheid dat dit lijnelement minder geschikt wordt als vliegroute. Echter in de directe omgeving zijn overige alternatieve vliegroutes aanwezig. Hierdoor is het minder geschikt worden van de vliegroutes in het plangebied niet van dermate belang dat daarmee een vaste rust- en verblijfplaats wordt aangetast. Wel wordt strikt aangeraden speciale armaturen te gebruiken die uitstraling van licht naar de omgeving beperken. Hierdoor zijn negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen zo klein mogelijk te houden.

2.3.4 Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruikmaken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boombalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende soorten aangetroffen: Merel (*Turdus merula*), Koolmees (*Parus major*), Ekster (*Pica pica*), Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*), Gaai (*Garrulus glandarius*), Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*), Boomklever (*Sitta europaea*), Vink (*Fringilla coelebs*) en Roodborst (*Erithacus rubecula*). Geen van de aangetroffen soorten is jaarrond beschermd.

Kerkuil

Tijdens het veldbezoek is een nestkast van een Kerkuil aangetroffen nabij de te kappen bomen, ten westen van het plangebied. Deze nestkast zag er als nieuw uit, zonder sporen van uitwerpselen. Verwacht wordt dat deze nestkast (nog) niet in gebruik is door de Kerkuil. De omgeving van het plangebied is geschikt als leefgebied, uitgezonderd het plangebied zelf. Sporen van uilen zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. Volgens waarneming.nl is de Kerkuil tevens niet waargenomen in de omgeving van het plangebied. Met de plannen zal de nestkast niet verdwijnen en het leefgebied zal niet worden aangetast. Negatieve effecten op de Kerkuil worden met de plannen niet verwacht.

Nestlocaties van in bomen broedende roofvogels en overige jaarrond beschermde soorten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. Gezien het intensieve gebruik van het plangebied en zijn directe omgeving worden nestlocaties ook niet verwacht. Negatieve effecten op jaarrond beschermde vogelsoorten zijn met de plannen niet te verwachten. Wel wordt aanbevolen om met de toekomstige nieuw te verlichten korfbalveld armaturen te gebruiken die uitstraling van licht naar de omgeving tot een minimum te beperken.

2.3.5 **Amfibieën**

RAVON verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het projectgebied amfibieën zoals Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Bastaardkikker (*Rana esculenta*), Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) en de meer strikt beschermde soorten Heikikker (*Rana arvalis*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*), Poelkikker (*Rana lessonae*), Rugstreeppad (*Bufo calamita*) en Boomkikker (*Hyla arborea*) voor.

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen biotopen niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Beschermde soorten

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied liggen geen watervoerende elementen. Hierdoor is het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van meer strikt beschermde amfibieënsoorten uit te sluiten. Strikt beschermde soorten stellen strikte eisen aan hun leefomgeving en blijven het gehele jaar door dicht bij hun voortplantingswater (met uitzondering van de Rugstreeppad). Het dichtstbijzijnde waterrijke elementen ligt ten noorden van het plangebied en betreft een vijver behorende bij een woning. Deze wordt met de plannen niet aangetast. Negatieve effecten op strikt beschermde amfibieën wordt met de plannen niet verwacht. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

2.3.6 **Reptielen**

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorte biotopen. Soorten als ringslang (*Natrix natrix*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Volgens RAVON is de Levenbarende hagedis wel eens in de omgeving waargenomen. Op basis van de binnen het plangebied aanwezige biotopen (intensief beheerd hockeyterrein en sportveld) en de afwezigheid van structuurrijke vegetaties is het voorkomen van reptielen niet waarschijnlijk. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

2.3.7 **Vissen**

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen watervoerende elementen aanwezig. Hierdoor is de aanwezigheid van vissen uit te sluiten binnen het plangebied.

2.3.8 **Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen**

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer

locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de biotopen.

2.4 Conclusie

In het plangebied aan de Honesweg te Winterswijk (gemeente Winterswijk, provincie Gelderland) is de nieuwbouw van kleedruimtes, kantine en de realisatie van een verlicht korfbalveld en onverharde parkeerterrein beoogd. Hiervoor zullen de huidige kleedruimtes verdwijnen en zal een gedeelte van een bosschage gekapt worden. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuur wet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied ligt op ruim 2.000 meter afstand ten westen van het plangebied. Het betreft het Natura 2000-gebied "Korenburgerveen". Tussen het beschermde gebied en het plangebied ligt al een verstorende provinciale weg en bossen, die eventuele verstoring beperken. De toekomstige situatie wijkt niet af van de huidige situatie, het is en blijft een sportterrein. Gezien de afstand zijn negatieve effecten door het plaatsen van lichtmasten uit te sluiten op het beschermde gebied. Overige effecten worden gezien de kleinschalige en lokale ingreep en afstand niet verwacht. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn uit te sluiten. Een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt niet noodzakelijk geacht.

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als onderdeel van de EHS ligt op een afstand van ruim 300 meter. Gezien de afstand en tussenliggende elementen (bossen, houtwallen en waterzuiveringsstation) zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten met de plannen op de EHS niet verwachten.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dieren opzettelijk worden verontrust. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Strikt beschermde soorten

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten staat vermeld op tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en is daarmee strikter beschermd. Voor deze soorten geldt dat bij een aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. Strikt beschermde vleermuizen zijn niet uit te sluiten binnen het plangebied, maar vaste rust- en verblijfplaatsen en belangrijke vliegroutes van deze soorten worden niet verwacht in het plangebied.

Verder kunnen bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of tijdens het broedseizoen, als broedende vogels binnen en in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten kunnen worden.

	<i>Jan.</i>	<i>Feb.</i>	<i>Mrt.</i>	<i>April</i>	<i>Mei</i>	<i>Juni</i>	<i>Juli</i>	<i>Aug.</i>	<i>Sep.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nov.</i>	<i>Dec.</i>
Broedvogels												

Tabel 1: *Indicatieve periode uit te voeren werkzaamheden. Groen: werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden. Oranje: werkzaamheden mogen uitgevoerd worden mits geen broedgevallen aanwezig zijn.*

2.4.3 Nader onderzoek

Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Wel wordt strikt aangeraden speciale armaturen te gebruiken die uitstraling van licht naar de omgeving beperken. Hierdoor zijn negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen zo klein mogelijk te houden.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- als er een zolder of vlissing wordt aangelegd, zou deze niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor wordt de zolder mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen;
- het planten van bomen en struwelen voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten;
- het gebruik van armaturen die lichtuitstraling naar de omgeving zo veel mogelijk beperken.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Uit de quick scan flora en fauna blijkt dat ontheffingsplichtige onderdelen van strikt beschermde soorten (tabel 2 en 3) niet zijn te verwachten in het plangebied. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

4 Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Niet van toepassing.

5 Voortoets / Oriënterende habitattoets

Op basis van de quick scan flora en fauna zijn negatieve effecten op beschermde gebieden niet te verwachten. Een toets in het kader van de Natuurbeschermingwet 1998 wordt niet noodzakelijk geacht.

Bijlage 1: Gegevens Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:245 / Y:444								
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2				1	matig	-	1991-2007
Mossen					1	matig	51-100%	1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	2	2		2		slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels			2			slecht	0%	1996-2007
Watervogels						niet	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	2					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						matig		1980-2008
Libellen						redelijk		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

Bijlage 2: Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C. en Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht

Diepenbeek, A. 1999. Veldgids Diersporen, Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K. en Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Nederlands vereniging voor libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal en Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

SOVON Vogelonderzoek 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Spitzen – van der Sluijs, A.M., Willink, G.W., Creemers, R., Ottburg, F.G.W.A., de Boer, R.J., Pfaff, P.M.L., de Wild, W.W., Stronks, D.J., Schröder, R.J.H., de Vos, M.T., Soes, D.M., Frigge, P. & Struijk, R.P.J.H. 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985-2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Van der Meijden, R. 1990. Heukels' Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff.

Websites

www.minlnv.nl	website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Veel informatie over wetgeving, Natura2000, EHS etc.
www.natuurloket.nl	gevalideerde gegevens van alle PGO's per kilometerhok. Tegen betaling ontvangt u de meest gedetailleerde gegevens.
www.ravon.nl	website met informatie over de verspreiding van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland
www.sovon.nl	website met uitgebreide informatie over ecologie en verspreiding van vogelsoorten
www.telmee.nl	website met gevalideerde gegevens van alle soorten
www.waarneming.nl	website met deels ongevalideerde gegevens van alle soorten